

Radīšanas teorija un zinātnes aktuālo jautājumu izvērtēšana

Roberts Paeglis

Fizikas un matemātikas fakultāte,

Latvijas Universitāte

Rakstā ir aplūkoti zinātniskajā periodikā un radīšanas teorijas pētnieciskajos centros diskutēti atklājumi, kam ir piedāvāti evolūcijai alternatīvi skaidrojumi. Aktuāli jautājumi ir dinozauru daba un to iespējamā eksistence līdzās cilvēkiem, izrakteņu liecības par globālu katastrofu, salīdzinoši nesenu mūsdienu cilvēka parādīšanās bez pakāpeniskas evolūcijas liecībām. Vērojamā planētas sasilšana var būt kā liecība par periodiskām klimata izmaiņām pēc kataklizmas Zemes vēsturē.

Atslēgvārdi: kreacionisms, „jaunas Zemes” teorija, „saprāta veidota konstrukcija”.

This article discusses recent discoveries from creationist sources and common media that invite for the search of explanations alternative to classic evolutionism. Among the topical issues is the actual nature of dinosaurs and their possible co-existence with the modern man. Evidence exists for a global catastrophe that is reflected both in the fossil record and periodic climate changes. The mankind may have appeared on the earth without transition through primitive forms.

Keywords: Creationism, „Young Earth”, „Intelligent Design”.

Ievads

Šajā rakstā tiks minēti vairāki jaunākie zinātniskie atklājumi, kurus klasiska evolūcijas teorija neskaidro adekvāti. Tālab tiek piedāvāti skaidrojumi, kuru pamatā ir pasaules radīšanas uzskats. Teorijas par pasaules radīšanu pārstāv plašu pamata nosacījumu spektru. Tās var balstīties uz uzskatu, ka dzīvo organismu uzbūve liecina par „saprāta veidotu konstrukciju” (*intelligent design*). Radīšanas teorijas var arī burtiski sekot bibliskajam formulējumam (1. Moz. gr. 1. nodaļa un citviet) par nesenu pasaules radīšanu. Šādas teorijas ietver skaidrojumu par to, kā Visums, planēta Zeme un dzīvība uz tās varēja tikt radītas sešās dienās. Te jāpiemin, ka šīs sešas dienas tiek mērītas Zemes atskaites sistēmā, t.i., citos Visuma punktos atbilstoši Speciālajai relativitātes teorijai laiks varēja ritēt atšķirīgi [1].

Uzskati par pasaules izcelšanos ietekmē pasaules redzējumu

Evolūcijā pamatoti uzskati mēdz piedēvēt cilvēkam lielāku lomu, nekā tas būtu zinātniski pamatoti. Piemēram, plaši tiek pārstāvēts uzskats, ka cilvēka saimnieciskā darbība izraisa globālo sasilšanu. Vairākas pētnieku grupas ir secinājušas, ka temperatūras izmaiņas uz planētas

atgādina „hokeja nūju”, t.i., temperatūra ir bijusi vienmērīga līdz industrializācijai 19. gadsimta vidū. Tikai 20. gadsimtā temperatūras mērījumi no gada uz gadu atklāj pieaugumu. Galvenais temperatūras celšanās cēlonis, kā tiek uzskatīts, ir pieaugošais oglekļa dioksīda daudzums. Savukārt Dienvidamerikas mūžamežu izciršana tiek uzskatīta par galveno izdalītā skābekļa samazināšanās cēloni. Pētnieks L. Vardimans [2] norāda, ka oglekļa dioksīda daudzuma pieaugums patiesībā ir temperatūras izmaiņu sekas, nevis cēlonis. Viņš ir apskatījis gaisa temperatūras, kā arī oglekļa dioksīda un metāna daudzumu atmosfērā. Zinātnieks ir secinājis, ka gāzu satura pieaugums faktiski atpalcē no temperatūras pieauguma, tos abus izraisa izmaiņas Saules aktivitātē. Saules aktivitāte ietekmē galveno ogļskābās gāzes un skābekļa avotu – okeānus. Pētnieks norāda arī, ka Viduslaikos Eiropā bija siltāks periods, kad palielinājās zemnieku ievāktā raža. Tas arī bija laiks, kad vikingi varēja kolonizēt Grenlandes apgabalus, kurus mūsdienās klāj ledāji. Savukārt pēc 2. Pasaules kara līdz pat septiņdesmitajiem gadiem gaisa temperatūra nepieauga, lai arī bija intensīvas rūpniecības periods pēc kara postījumiem. Zinātnieki kreacionisti pieļauj periodiskas klimata svārstības pēc globālas katastrofas un saskata cilvēkā radījuma, nevis planētas valdnieka lomu.

Tiranozaurs uzdod mīklas

Tiranozaurs (*Tyrannosaurus rex*) ir dinozaurs, kurš mūsdienās ir apdzīvojis zinātnisko literatūru, bērnu grāmatas, filmas un rotaļlietu veikalus. Gandrīz 13 metrus garš un ar ķermeņa masu līdz pat 8 tonnām, šis dzīvnieks ir lielākais no tiranozauriem un tiek uzskatīts par bīstama plēsēja etalonu. Vienīgi spinozaurs (*Spinosaurus egyptiacus*) ar labi attīstītām priekšķepām un draudīgo ķermeni dzesējošo spuru uz muguras retumis parādās kā vēl plēsīgāks monstros. Pēc evolūcijas teorijas, šie radījumi šķīrās no mūsu planētas pirms vairāk kā 65 miljoniem gadu nezināmas katastrofas rezultātā.

Pirms desmit gadiem tika atrastas tiranozaura atliekas, nodēvētas par *B. rex*, kurās ir konstatētas mīksto audu atliekas [3]. Tostarp ir arī hemoglobīns asins šūnās, kam būtu jānoārdās 100 000 gadu laikā pat optimālos uzglabāšanās apstākļos. Vairākus gadus tika pētīti kolagēns un citi atrastie proteīni, kuri atbilst rāpulim, nevis kādiem citiem organismiem. Savukārt 2007. gadā zinātniskie avoti ziņoja par to, ka *T. rex*, tāpat kā citiem šīs dzimtas locekļiem, uz priekšķepām ir bijuši trīs, nevis divi pirksti [4]. Šis atklājums padarīja tiranozaurus par kandidātiem maitēdāju, nevis neapturamu plēsēju kategorijā. Trīs pirksti ir izvietoti tā, ka ļauj pārnest atrastās dzīvnieku atliekas uz „drošu” attālumu. Kāpēc kļuva iespējama šāda „plastiskā operācija”? Līdz astoņdesmitajiem gadiem zinātniskajai izpētei bija pieejami četri tiranozauru skeleti, kas bija fragmentāri [5]. Vēlākie atklājumi piegādāja cilvēcei vēl vairākus skeletus, tomēr lielākā daļa paleontoloģiskā materiāla nokļuva privātās kolekcijās. Kādam skeletam bija zinātnē neizpētīts fragments – priekšķepu pirksti.

Līdzās tiranozauriem ir dzīvojuši oviraptori, nelieli plēsīgi dinozauri. Pirmais izraktenis tika atrasts starp olu čaumalām. Tika nospriests, ka šie dzīvnieki pārtika no citu dinozauru olām. Vēlāk tika atrasti vēl vairāki oviraptoru pārakmeņojumi pie olām [5], ko uztvēra kā argumentu par labu evolūcijas teorijai: lūk, potenciālie putnu priekšteči. Vēlāk pētniekus ieinteresēja cits fakts – tika atrasti vairāki dzīvnieki, kuri atradās procesā. Vieni dinozauri rija citus, kāds kompsognats bija tikko aprijis mazu ķirzaku, oviraptori atradās uz savām olām u. tml. Tika

izvirzītas teorijas par katastrofu, kura pēkšņi aprakusi dzīvus dinosauros (un citus dzīvniekus) dažādos pasaules reģionos. Šāda katastrofa varēja būt Bībelē aprakstītie Grēku plūdi.

Bibliskā kreacionisma piekritējus neizbrīna doma, ka dinosauro varēja dzīvot nevis ilgu laiku pirms cilvēkiem, bet līdz ar mums. Tam ir arī mākslinieku atstātās liecības – piemēram, Kambodžā ir atrasts 12. gadsimtā celts templis, kuru rotā stegozaura attēls (1. zīm.) [6]. Stegozauru ar tā kaula plāksnēm uz muguras nevar aprakstīt folklorā. Tempļa celtniekiem bija pieejami liecinieku norādījumi. Amerikas indiāņi pirms eiropiešu ierašanās ir redzējuši dinosauros un pat cīnījušies ar tiem [7]. Triceratops, dinosaurs ar trim ragiem uz galvas, ir iekalts akmenī – šī dzīvnieka ārējo izskatu indiāņi nav varējuši aizgūt no leģendām.

1. zīm. Stegozaura atveidojums tempļī, kas atvērts Kambodžā 1186. gadā.

Pārakmeņoti instrumenti

Savdabīgs atklājums ir tā dēvētais Londonas artefakts [8], šoreiz par Londonu sauc pilsētu Teksasā. Tas ir ārkārtīgi augstas tīrības metāla āmurs, kura rokturis ir nolauzts un koks ir daļēji pārakmeņojies. Lielāko daļu āmura galvas sedz iezis – akmens, kas ir veidojies apkārt nokritušajam priekšmetam. Pētnieku uzmanību ir saistījis tas, ka nedz pirms tā atrašanās 1934. gadā, nedz arī pēc tam sakausējums nav rūsējis. Spriežot pēc āmura galvas formas, tas ir ticis izmantots mīkstu metālu apstrādē. Krīta periodā, ilgi pirms evolūcijas teorija ļautu cilvēkam parādīties uz Zemes, tika atstāts Bardika nospiedums (*Burdick Track*), kas aplūkojams Kreacionisma zinātniskajā muzejā ASV (*Creation Science Museum*). Tas ir cilvēka pēdas nospiedums, iežu struktūra zem nospieduma un tā atrašanās vietā liecina par to, ka nospiedums nav mākslīgi izgrebts. Par šo atklājumu tiek veikti papildus pētījumi. Līdzīgi ir atrasti pārakmeņoti rokas nospiedumi iežos, kā arī cilvēka pēdas samīts trilobīts. Šim bezmugurkaulniekam bija jāizzūd ilgi pirms cilvēku parādīšanās.

Kreacionisti uzskata, ka zināmie dabas likumi nepieļauj dzīvības patvaļīgu izcelšanos, bet gan uztur to. Šo zinātnieku minētie pārakmeņojumu pētījumi varētu liecināt par to, ka, pirmkārt, cilvēki un „aizvēsturiskie” dzīvnieki eksistēja vienlaikus. Otrkārt, pārakmeņošanos izraisīja nevis

parasti apstākļi ilgā laika periodā, bet gan strauja katastrofa ar ikdienā nenovērojamu enerģiju un fizikālajiem spēkiem.

Radīšanas teorijas piekritēji par šādu katastrofu uzskata vispasaules plūdus. Pirms tiem klimats uz Zemes bija labvēlīgāks. Ap atmosfēru bija apvalks, kas bija veidots vai nu no ūdens tvaika, vai arī no ūdeņraža cietā stāvoklī. Šis apvalks aizturēja dzīvībai kaitīgo kosmisko starojumu un uzturēja augstāku atmosfēras spiedienu, ar ko skaidro lielāku dzīves ilgumu pirms Grēku plūdiem bibliskajā hronoloģijā. Šis apvalks katastrofas laikā izzuda un pārvērtās lietū. Globālo katastrofu veicināja vulkāniskā aktivitāte okeānu dzīlēs. Tās dēļ ūdens pastiprināti iztvaikoja, bet izmestie kvēpi aizturēja Saules starojumu un veicināja kontinentu atdzišanu. Zemes iedzīvotājus pēc plūdiem sagaidīja ledus laikmets. Ne visi organismi vienlīdz labi spēja pielāgoties jaunajiem apstākļiem, dinozaurus acīmredzot gaidīja drīza izmiršana.

Bibliskās radīšanas teorijas piekritēji ir aprēķinājuši, ka Zemes vecums ir ap 6000 gadu. Šāds Zemes vecums ir pietiekams, lai sasniegtu pasaules iedzīvotāju skaitu 6 miljardi. No Ādama – pirmā cilvēka – līdz bibliskajam patriarham Ābrahāmam bija ne vairāk kā 1985 gadi [9]. Pētnieki argumentē, ka asinsgrupu sadalījums starp planētas iedzīvotājiem neatbilst nejaušībai, bet pamato biblisko etnisko grupu veidošanās versiju [10]. Nav pamata runāt par pirmatnējiem cilvēkiem. Tā 2008. gadā zinātniskie pētījumi [11] ziņoja jaunumus par Etcī (*Oetzi*). Tās ir cilvēka atliekas, kas bija sasalušas pirms vairāk kā 5000 gadu Alpu kalnos. Šis cilvēks bija „kulturāli” tērpts mājdzīvnieku ādu apģērbā, tiek diskutēts par dažādiem laikmetiem atbilstošu instrumentu (kaula, metāla, bronzas) esamību viņa ekipāžā. Atsevišķa raksta vērts ir pārspriedums par to, kā radās pirmcilvēki, t.i., kā fragmentāras pērtiķu atliekas tika pārvērstas par cilvēkiem vai īstu cilvēku atliekas tika „pazeminātas” par pērtiķveidīgajiem.

Nobeigums

Autoru nebeidz izbrīnīt fakts, ka dinozauru iguanodonu pēdējo divdesmit gadu laikā zinātne „nolika uz ceļiem”. Britu Enciklopēdija piedāvā filmu [5], kā šis dinozauris jaunāko zinātnes atklājumu rezultātā no divām kājām „nostājās” uz četrām. Šī raksta uzdevums bija vērst lasītāja uzmanību uz jautājumiem, kuriem būtu vēlamas jaunas, no doktrīnu ievirzes neatkarīgas atbildes. Objektīvs lasītājs izvērtēs zinātnes aktuālos jautājumus un atradīs sev atbildes.

Literatūra

1. Humphreys D. R. (2004) *Starlight and Time*. Green Forest: Master Books, 137.
2. Vardiman L. (2008) *Does Carbon Dioxide Drive Global Warming? Acts & Facts*, 37 (10): 10-12.
3. Schwitzer M., Staedter T. (1997) *The Real Jurassic Park*. *Earth*, 6 (3):55-57.
4. O’Hanlon L. (2007) *T. Rex’s Missing Third Finger Found*. *Discovery News*, 17.10.2007. Tiešsaite: <http://dsc.discovery.com/news/2007/10/17/tyrannosaurus-dinosaur.html>

- [5] „dinozaur” (2008) Encyclopaedia Britannica. Chicago: Encyclopaedia Britannica.
- [6] Stegosaurus Carved in Stone. Creation Science Museum, 10.11.2008. Tiešsaite: www.creationevidence.org.
- [7] Morris J. D. (2008) The Dinosaur Next Door. Acts & Facts, 37 (6): 13.
- [8] The London Artifact. Creation Science Museum, 10.11.2008. Tiešsaite: www.creationevidence.org.
- [9] Johnson J. J. S. (2008) How Young Is the Earth? Acts & Facts, 37 (10): 4-5.
- [10] Criswell D. (2008) ABO Blood and Human Origins. Acts & Facts, 37 (2): 10-20.
- [11] Lorenzi R. (2008) 'Iceman' Oetzi's Clothes Suggest Shepherd Life, Discovery News, 22.08.2008. Tiešsaite: dsc.discovery.com/news/2008/08/22/oetzi-iceman.html